

Eleonora's Valk *Falco eleonora* in de duinen bij Castricum

Jos A. Vroege

Op donderdag 20 augustus 2015 postte ik aan het eind van de middag enige tijd op het uitkijkpunt in het Vogelduin in de hoop in het Commissarisveld een glimp op te vangen van een Wespendif *Pernis apivorus*. Vijf dagen daarvoor had ik met Henk Levering in het westen van gebied Castricum een nest van een Wespendif en een pas uitgevlogen jong ontdekt (Vroege 2016). Op 8 en 14 augustus zagen wij vanaf de Limiet Wespendifen met een raat in de poot naar het noorden vliegen. Dat zou kunnen duiden op een tweede broedgeval, bijvoorbeeld in de Glopstukken of in het tussen het Vogelduin en Camping Bakkum gelegen Commissarisveld.

Wespendifen lieten zich die middag niet zien. Wel zag ik, toen ik even na 18:00 via de Geversweg naar huis fietste, vlak voor het voormalige pompstation een 'jonge Boomvalk' *Falco subbuteo*. De vogel zat in een dode boom in de avondzon. Ik maakte snel een paar foto's. Het verbaasde mij niet daar een Boomvalk aan te treffen. Het laatste succesvolle broedgeval in het Noordhollands Duinreservaat was in 1998 (de Reus 2016), maar in het duingebied wordt nog wel door Boomvalken gejaagd - in augustus/september ook door jonge vogels (o.a. op libellen). De omgeving van het voormalige pompstation is in die tijd een bekende plek om Boomvalken aan te treffen.

Ik voerde de waarneming van de Boomvalk in op waarneming.nl en uploadde een foto. Na mailcontact met Hanneke Sevink werd de vogel als tweede kalenderjaar aangemerkt: van het volwassen kleed met de roestrode 'broek' en anaalstreek was geen sprake, maar van de lichtbeige wangen en de lichte toppen van de veren op de bovenvleugel van een eerste kalenderjaar evenmin (Svensson et al. 2010). Bij de informatie over de Boomvalk op waarneming.nl werd de foto opgenomen in de 'portretgalerij' als voorbeeld van een tweede kalenderjaar vogel.

Op 31 augustus 2021 plaatste Eduard Sangster op de 'Dutch Birding'-site een foto van een Eleonora's Valk *Falco eleonora* die hij had gemaakt op Cyprus. Op 26 mei 2022 meldde hij dat er die dag een Eleonora's Valk was gemeld in het zuidoosten van Engeland, in Sandwich Bay (Kent). 'Het wordt tijd voor eentje in NL...', zo gaf hij aan. Op 5 augustus 2022 meldde Koen Stork: 'Toen ik vanochtend waarneming.nl (de oude versie) opende en zoals wel vaker hersenloos de fotootjes die rechts op de homepage staan doorkeek kwam ik wat leuk tegen. Volgens mij met terugwerkende kracht de 2e Eleonora's voor NL.' Op de foto waar Koen naar verwees, stond de door mij op 20 augustus 2015 waargenomen 'jonge Boomvalk'.

Door Guido Keijl en Henk Levering werd ik attent gemaakt op dit bericht op de ‘Dutch Birding’-site. Via de door hen toegestuurde link volgde ik de discussie: over het koppatroon en de aanwezigheid bij deze vogel van het typische ‘Boomvalk-haakje’ - bij onvolwassen Eleonora’s Valken kennelijk niet ongebruikelijk⁸. Bij Forsman (1999, 2017) las ik dat bij de Eleonora’s Valk de roodachtige kleur van de anaalstreek en buik vaak doorloopt tot de bovenborst en dat, anders dan bij juveniele Boomvalken, de lichte banden op de staart bij juveniele Eleonora’s Valken vaak breder zijn dan de donkere⁹. Dat was ook op de door mij gemaakte foto’s te zien. Op waarneming.nl paste ik de soort aan: dit was inderdaad een Eleonora’s Valk, de eerste ‘lichte vorm’ voor Nederland.

Eleonora’s Valk, tweede kalenderjaar, duinen bij Castricum, 20 augustus 2015 (Foto: Jos Vroege).
Second calendar-year Eleonora’s Falcon near Castricum, 20 August 2015.

---

⁸ Op de omslag van het boek van Walter (1979) staat een tekening van een Eleonora’s Valk met een ‘Boomvalkhaakje’ van reusachtige proporties. Aan de inhoud van dit boek doet dat niets af: die is nog altijd buitengewoon interessant.

⁹ In het prachtige, nieuwe boek van Nils van Duivendijk & Marc Guyt (2022), waarnaar in de discussies op de ‘Dutch Birding’-site veelvuldig werd verwezen, zijn foto’s van de onderkant van de staart van een juveniele Eleonora’s Valk, een juveniele Boomvalk en een juveniele Slechtvalk *Falco peregrinus* onder elkaar gezet. Daar valt goed te zien hoe breed bij de Eleonora’s Valk de lichte banden op de staart zijn.

Op 23 augustus 2022 dienden Koen Stork en ik de waarneming van een Eleonora's Valk in de duinen bij Castricum in bij de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). Op 28 september kregen wij het bericht dat deze waarneming door de CDNA was aanvaard. Op 8 september 2022 werd in Waddinxveen en op 30 september 2022 op Texel ook een 'lichte vorm' Eleonora's Valk gezien die door de CDNA werd aanvaard. Dat lijkt geen toeval. Ik was kennelijk niet de enige die het de afgelopen jaren niet voor mogelijk had gehouden dat in Nederland een Eleonora's Valk zou opduiken. Het in 2022 verschenen boek van Nils van Duivendijk & Marc Guyt vormt bij de herkenning van deze soort een geweldig hulpmiddel.

Dank

Met dank aan Henk Levering, Hanneke Sevink en Koen Stork voor hun commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

Summary

Vroege J.A. 2023. Eleonora's Falcon *Falco eleonora* in the dunes near Castricum. De Takkeling 31: 161-163.

On 20 August 2015 an 'immature Hobby' *Falco subbuteo* was photographed in the dunes near Castricum. One of these photos was included in the 'portrait gallery' on waarneming.nl, as an example of a second calendar-year Hobby. On 5 August 2022, it was discovered that this bird was in fact a second calendar-year Eleonora's Falcon *Falco eleonora*, the first observation of a 'light morph' in The Netherlands. This record was accepted by the Dutch Rarity Commission.

Literatuur

- Duivendijk N. van & Guyt M. 2022. Handboek Europese Vogels. Alle kenmerken in beeld. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Forsman D. 1999. The raptors of Europe and The Middle East. A handbook of field identification. Poyser, London.
- Forsman D. 2017. Roofvogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Handboek determineren van vliegbeelden. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Reus A. de 2016. Verslag roofvogelinventarisatie 2015. Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin, Heerhugowaard.
- Svensson L., Mullarney K. & Zetterström D. 2010. ANWB Vogelgids van Europa (4de, herziene druk). De Fontein/Tirion, Baarn.
- Vroege J.A. 2016. Broedgeval(len) van de Wespandief *Pernis apivorus* in de duinen bij Castricum in 2015. De Takkeling 24: 67-72.
- Walter H. 1979. Eleonora's Falcon. Adaptations to prey and habitat in a social raptor. The University of Chicago Press, Chicago.

Adres: Laanacker 15, 1902 AK Castricum, j.vroege@casema.nl